

УДК 373.2.091.31.059.2

ФОРМУВАННЯ У ДІТЕЙ НАВИЧОК ГРУПОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА ОСНОВІ ВИКОРИСТАННЯ РУХЛИВИХ ІГОР

Колеснік К.А., Вівсик Я.О., Топчій Т.М.

Вінницький державний педагогічний університет
імені Михайла Коцюбинського

У статті висвітлюється питання про проблему розвитку групової діяльності дітей на основі використання рухливих ігор. Авторами виділені аспекти створення позитивної співпраці дітей. Завдяки рухливим іграм успішно формується співробітництво з однолітками. Гра сприяє спільній діяльності дітей, їх успішності, розвитку пізнавальної діяльності. Науковці акцентують увагу на взаємозв'язку групової діяльності та рухливих ігор.

Ключові слова: групова діяльність, рухливі ігри, дошкільна та початкова освіта.

Постановка проблеми. Фундаментальні зміни, що відбуваються в освітньо-культурному просторі, нова соціокультурна ситуація, суспільні запити і потреби передбачають утвердження пріоритету дошкільної та початкової освіти, формування в суспільстві розуміння ранніх етапів життя людини як найвідповідальнішого періоду становлення особистості.

Модернізація освіти висуває нові вимоги до системи фізичного виховання, починаючи з до-

шкільного віку. Дошкільна дитинство – час початкового становлення особистості, формування індивідуальності, розвитку міжособистісних стосунків, уміння діяти у колективі. У зв'язку з цим необхідні вдосконалення організації фізичного виховання в даний період, розробки і реалізації інноваційних проектів для ефективного вирішення оздоровчих, виховних та освітніх завдань. Одним із перспективних напрямів удосконалення процесу фізичного виховання в дошкільній освіті є включення в освітньо-

виховний процес рухливих ігор. Основною метою яких є задоволення потреб дітей у руховій активності й закріплення техніки рухової навички, виховання суспільно значущих якостей особистості (співдружність, потреба у спілкуванні, взаємодопомога, свідомо дисципліна як повага до інших, до суспільства, вміння рахуватися з нормами життя тощо). Важливим для нашого дослідження є те, що рухливі ігри носять груповий характер, а ігрова група – це соціальний організм з відносинами співпраці та міжособистісними стосунками.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Необхідність розвитку колективізму в умовах ціленаправленої навчально-виховної роботи пропагували А. Макаренко, Й. Песталоцці, Ж.-Ж. Руссо, С. Шацький. Окремі аспекти проблеми організації групової діяльності дітей отримали висвітлення в працях Ю. Бабанського, М. Виноградової, К. Колеснік, К. Крутій, Р. Немова, К. Нор, І. Первіна та інших. У контексті нашого дослідження особливого значення набуваю особливості проведення рухливих ігор (А. Вавілова, Т. Осокіна, Н. Потехіна, М. Шейко).

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Незважаючи на зацікавленість учених, методистів і практиків до окремих аспектів окресленої проблеми дослідження, вона залишається малодослідженою, потребує в поглибленому теоретичному, науковому та практичному висвітленні, зокрема проблема формування навичок групової діяльності дітей дошкільного віку під час рухливих ігор.

Формулювання цілей статті. Головною метою даної роботи є теоретично розкрити і обґрунтувати особливості формування у дітей навичок групової діяльності на основі використання рухливих ігор.

Виклад основного матеріалу дослідження. Сучасна система дошкільної освіти робить акцент на інтелектуальному й особистісному розвитку нового покоління, яке передбачає розвиток таких якостей, як ініціативність, комунікабельність, відкритість, активність, самостійність, сміливість та ін. Формування навичок, правил і норм взаємодії між собою, з групою однолітків, з дорослими є одним з важливих аспектів виховання дошкільнят. З цією метою розробляються нові форми роботи, висувуються нові принципи, розробляються нові технології. Серед необхідних форм роботи розв'язання даного питання є групова діяльність, адже вміння спілкуватися, будувати і підтримувати дружні взаємини з людьми необхідна умова повноцінного розвитку і самореалізації особистості, запорука успішного психічного здоров'я людини.

У працях С. Рубінштейна відзначається, що відносини між людьми народжують найбільш сильні переживання і вчинки, є центром духовно-морального становлення особистості і багато в чому визначають моральну цін-

ність людини. Послідовність включення дитини в спілкування і спільну діяльність спочатку відбувається з дорослими, а потім з ровесниками. При цьому до кінця дошкільного віку взаємини з однолітками стають найбільш значущими в процесі особистісного становлення дошкільників. З ровесниками дитина взаємодіє в різних об'єднаннях і видах діяльності.

На розвиток комунікації з іншими дітьми впливають характер діяльності і наявність уміння для її виконання. Уже в дошкільному віці відбувається явна диференціація дітей у групі: одні діти вже в чотири-п'ять років стають більш бажаними для більшості однолітків, інші не користуються особливою популярністю або залишаються непоміченими. Очевидно, що досвід перших порозумін з однолітками стають тим фундаментом, на якому надбудовується подальший соціальний і моральний розвиток дитини. Тому питання про те, як впливає на стан дитини в групі однолітків його активність, має виняткове значення.

Для створення позитивної атмосфери співпраці, на нашу думку, потрібно дотримуватися певних аспектів, а саме:

1. Емоційне зближення дітей на початку групової діяльності, емоційне налаштування один на одного. Для цього використовується певний ритуал вітання. Варіанти можуть бути різні, наприклад «Кожен може привітатися з усіма», «Кожен може привітатися з ким хоче». Надання дітям можливості особистого вибору сприяє підтримці особистої ініціативи.

2. Закріплення позитивних вражень, отриманих в процесі співпраці. Допомогти дитині висловити емоційне задоволення від спільного узгодження дії з іншими дітьми, тоді позитивний емоційний досвід буде надалі служити мотивацією до взаємодій з однолітками. Важливо орієнтувати дитину на вираження свого ставлення до взаємодії, виявляти і позначати сенс ситуації спілкування в символічній формі (виростити квітку дружби, колір пелюсток якої відповідає настрою, або передати чарівну зірочку того, з ким було приємно разом займатися).

3. Важливо, щоб дитина пережила успіх і задоволення від спілкування з іншими дітьми в безпосередній діяльності. Досвід співпраці дитини з однолітком передається в формі гри. Дитина має можливість аналізувати ситуацію взаємодії, міняти свою позицію, думку.

Отже, у спільній діяльності діти вчаться будувати свою поведінку відповідно до бажань і потреб товаришів, допомагати їм для досягнення колективного результату. Загальні цілі, завдання, інтереси дітей в процесі такої діяльності сприяють вихованню позитивних взаємовідносин.

Гра належить до одного з найбільш привабливих видів спільної діяльності. Вона дозволяє поєднати приємне з корисним, розширити кругозір, закріпити і поглибити свої знання, розвинути пам'ять і кмітливість, формувати

уміння співпрацювати між собою, регулювати товариські взаємини. А. Макаренко стверджував, що «гра має важливе значення в житті дитини, має те ж значення, як в дорослого має діяльність, робота, служба. Яка дитина в грі, така і буде в роботі, коли виросте» [6].

На думку Лесгафта, рухлива гра – це особливий вид діяльності дитини, що виникає у відповідь на соціальну потребу підготовки підрослого покоління до життя [4]. Для рухливої гри характерні чітко визначені межі, змагальні відносини між учасниками, наявність реального результату – перемоги, що означає закінчення діяльності. Такі ігри виробляють у дітей вольові якості (витримка, сміливість, прагнення долати труднощі), вміння вислуховувати зауваження і відповідно до них коригувати свої дії, вміння орієнтуватися в навколишньому середовищі. У результаті створюються умови, що сприяють становленню початкових форм самооцінки і самоконтролю дитини, що має величезне значення і для навчальної діяльності, і для повноцінного життя в колективі.

Наведемо приклад рухливої гри «Чия ланка швидше збереться».

Мета: Удосконалювати навички ходьби парами, в колоні по одному, бігу в різних напрямках на швидкість. Вправляти в шикунанні в колону та перешиковуванні. Поліпшувати рівновагу, орієнтування в просторі. Розвивати загальну вправність, швидкість реакції, уміння діяти за сигналом. Виховувати увагу, організованість, рішучість, дружелюбність.

Матеріал: прапорці, для ускладнення гри – обручі, стійки.

Хід гри: Діти шикуються у дві колони проти вихователя. На умовний сигнал (свисток, змах прапорцем) або команду «Кроком руш!» діти ходять колонами одне за одним або в своїй колоні перешиковуються у пари і ходять парами. На команду «Усі розійшлися!», вони розбігаються майданчиком (залом). На команду вихователя «На місце», діти біжать до свого прапорця.

Вихователь: (змінюючи місце)

Раз, два, три,

Швидше в колони біжи!

Виграє ланка (колона), яка швидше збереться. Гра повторюється.

Рекомендації: Вихователь слідкує, щоб діти не бігали близько біля свого прапорця, діяли за сигналом.

Список літератури:

- Білик Т.С. Розвиток творчих здібностей молодших школярів засобами ігрових технологій / Т.С. Білик // Актуальні проблеми формування творчої особистості педагога в контексті наступності дошкільної та початкової освіти : збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції (Вінниця, ВДПУ ім. М. Коцюбинського, 10-11 листопада 2015 р.) / за ред. Г.С. Тарасенко ; Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, інститут педагогіки, психології і мистецтва. – Вінниця : ТОВ «Нілан – ЛТД», 2015. – С. 316–320.
- Демченко О.П. Практикум з історії педагогіки : навчально-методичний посібник для викладачів історії педагогіки, на допомогу студентам педагогічних ВНЗ під час самостійного вивчення теоретичних основ, підготовки до семінарських і практичних занять / О.П. Демченко. – К. : Видавничий дім «Слово», 2012. – 432 с.

Ускладнення 1. Збільшити кількість колонок до 4.

Ускладнення 2. На команду «Усі розійшлися!», вони розбігаються майданчиком (залом). На команду вихователя «Стій!», вони зупиняються і заплющують очі. Вихователь міняє місцями прапорці. На команду вихователя «На місце», діти біжать до свого прапорця.

Ускладнення 3. Гра з розставленими перешкодами.

Педагогічна роль рухливої гри залежить від методики викладання, організаційних здібностей педагога, його вміння доступно пояснювати гру, вміло керувати нею, стежити за дозуванням фізичних навантажень під час гри, бути об'єктивним і уважним у підведенні підсумків гри. Під час ігор усі діти рівні. Іноді, навіть найслабша дитина може перемогти в грі, оскільки в деяких рухливих іграх результат вирішується широтністю, винахідливістю, кмітливістю. Атмосфера радості, захопленості, відчуття рівності, все це дає хорошу можливість дітям подолати сором'язливість, фізичну скутість, допомагає розвинути почуття згуртованості з колективом, розкрити себе з нової сторони.

Рухливу гру можна сприймати як повсякденну дитячу забаву, що задовольняє потребу організму в рухах, спільній діяльності й радісних емоціях, а можна розглядати як педагогічний засіб не тільки фізичного, а й соціального розвитку дитини, виховання сміливості, впевненості, самооцінки, прояв дитячої ініціативи, взаєморучки, самоконтролю, уміння переживати поразку і домагатися перемоги.

Висновки і пропозиції. Таким чином, особливість рухливої гри полягає в тому, що вона широко доступна дітям різного віку, виражається в самостійності і відносній свободі дій, поєднаних з виконанням добровільно прийнятих або встановлених умовностей, які підпорядковані особистим інтересам та загальним, пов'язані з яскравим проявом емоцій. У рухливих іграх формуються взаємини, розвиваються і удосконалюються життєво важливі моральні якості дитини. Саме завдяки рухливим іграм, успішно формується співробітництво з однолітками. Гра сприяє груповій (спільній) діяльності дітей, розвитку пізнавальної діяльності. Перспективи подальших розвідок вбачаємо в розробці методичних рекомендацій щодо організації групової діяльності на основі використання рухливих ігор у роботі з дітьми.

3. Колесник К.А. Особенности организации групповой деятельности учнів у початковій школі / К.А. Колесник // Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців : методологія, теорія, досвід, проблеми // Збірник наукових праць. – Випуск 46 / редкол. – Київ-Вінниця : ТОВ фірма «Планер», 2016. – С. 26–30.
4. Лесгафт П.Ф. Руководство по физическому образованию детей школьного возраста / П.Ф. Лесгафт. – М., 1952. – Т. 11. – С. 120–121.
5. Любчак Л.В. Методика організації ігрової діяльності: практикум / Л.В. Любчак, К.А. Колесник. – Вінниця : ЦОП «Документ Принт», 2017. – 196 с.
6. Макаренко А.С. Методика виховної роботи / А.С. Макаренко. – К. : Радянська школа, 1990. – 366 с.
7. Пахальчук Н. Фізичне виховання дітей старшого дошкільного віку та молодших школярів засобами ботмерівської гімнастики / Н. Пахальчук // Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова. Серія 15: Науково-педагогічні проблеми фізичної культури. – К. : Видавництво НПУ імені М.П. Драгоманова, 2015. – Вип. 3(58). – С. 90–93.
8. Сиваш Т.Д., Осадчук С.Ю. Використання інформаційних технологій у процесі літературно-творчої діяльності молодших школярів // Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців : методологія, теорія, досвід, проблеми // Зб. наук. пр. – Випуск 52 / редкол. – Київ-Вінниця : ТОВ фірма «Планер», 2018. – С. 116–119.
9. Стахова І.А. Інноваційні технології як засіб творчого зростання вчителя початкових класів у процесі післядипломної освіти / І.А. Стахова // Сучасні соціально-гуманітарні дискурси : матеріали IV наукової конференції з міжнародною участю. – Дніпропетровськ, 2014. – Ч. 2. – С. 50–55.
10. Karuk I.V. Development of search and research activity of preschool children during the use of the technology "educational trip" / I.V. Karuk // Imperatives of Civil Society Development in Promoting National Competitiveness: Proceedings of the 1st International Scientific and Practical Conference. Volume I, December 13-14, 2018. Batumi, Georgia : Publishing House "Kalmosani", 2018, p. 254–257.
11. Pakhalchuk N.O., Holyuk O.A. Problems of physical activity in vocational training of future teachers / Pakhalchuk N.O., Holyuk O.A. // Physical education of students. – Kharkov, 2018. – Vol. 22, № 1. – P. 45–50.

Колесник Е.А., Вивсык Я.А., Топчий Т.М.

Винницкий государственный педагогический университет
имени Михаила Коцюбинского

ФОРМИРОВАНИЕ У ДЕТЕЙ НАВЫКОВ ГРУППОВОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ НА ОСНОВЕ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ПОДВИЖНЫХ ИГР

Аннотация

В статье освещается вопрос о проблеме развития групповой деятельности детей на основе использования подвижных игр. Авторами выделены аспекты создания позитивного сотрудничества детей. Благодаря подвижным играм успешно формируется сотрудничество со сверстниками. Игра способствует совместной деятельности детей, их успешности, развития познавательной деятельности. Ученые акцентируют внимание на взаимосвязи групповой деятельности и подвижных игр.

Ключевые слова: групповая деятельность, подвижные игры, дошкольное и начальное образование.

Kolesnik K.A., Vivsik Ya.O., Topchiy T.M.

Vinnitsia Mykhailo Kotsiubynskyi State Pedagogical University

FORMATION IN CHILDREN OF PRIMARY ACTIVITY ON THE BASIS OF USING MOBILE GAMES

Summary

The article covers the problem of the development of group activities of children based on the use of mobile games. Authors highlight the aspects of creating positive children's cooperation. Due to mobile games, cooperation with peers is formed successfully. The game promotes joint activity of children, their success, development of cognitive activity. The researchers focus on the interconnection of group activities and mobile games.

Keywords: group activity, mobile games, preschool and elementary education.